

DAGBOEK HERFST 2000

woensdag 25 oktober 2000

De eerste dag van drie weken begint meteen al met een typisch Albanees probleem: de elektrische stroom wordt vandaag op rantsoen gezet. De komende weken is er geen stroom 's morgens van 8 tot 1 en 's middags van 4 tot 7. Althans, dat is officieel meegedeeld, maar gisteravond laat viel de stroom ook al uit. De oorzaak is een gebrek aan regen. De stroom komt van waterkrachtcentrales in het Noorden en het waterpeil in de stuwmeren is te laag. Kennelijk is het dus niet mogelijk stroom in het buitenland te kopen. Dus nu maar hopen dat het gaat regenen (in het Noorden althans).

Ik ben hier drie weken om een managementtraining te geven aan directeuren van scholen en onderwijsinspecteurs. Het is het vervolg op een training in het voorjaar, maar ook dat is slechts gedeeltelijk mogelijk. Meer dan de helft van de aanwezigen deze morgen waren nieuwe gezichten. Het verraste me niet, want ik weet uit ervaring dat er ieder jaar een grote stoelendans is met directeursbenoemingen. De algemene regionale directeur van het onderwijs kan leraren en directeuren op ieder moment verplaatsen en hij doet dat ook. Doorgaan met het oorspronkelijke programma was dus een probleem. De nieuwelingen misten de informatie van de eerste sessie en wisten niets van de opdracht, waarmee ik geëindigd was. Bovendien had van de oude kern slechts een mevrouw de opdracht uitgevoerd: een kleine enquête onder ouders over het nut van huiswerk.

Geen stroom om mijn mooie plaatjes via de laptop te projecteren en geen groep, die een basis heeft op om voort te bouwen. Improviseren dus en - echt ouderwets - werken met bord en krijt. Ik was natuurlijk niet geheel onvoorbereid, want de ervaring heeft geleerd dat je in Albanië altijd een reserveprogramma achter de hand moet hebben. Ik had er al rekening meegehouden, dat ik de hoofdpunten uit de eerste sessie terug moest laten komen in deze weken. Met wat veranderingen in de oefenstof kan ik veel punten op een andere manier opnieuw aan de orde stellen.

De mevrouw, die haar huiswerk wel gemaakt had, bood me een mooie kans om een en ander te demonstreren. Ze gaf op mijn verzoek een uitstekend overzicht van haar enquête onder de ouders en mogelijkheden om een onderwerp als huiswerk te gebruiken om de schoolpraktijk van iedere dag aan de orde te stellen. De eerste trainingsdag is dus toch met succes verlopen.

Vanmiddag is Tani, mijn tolk, naar het vliegveld gegaan om Alex Le Mat af te halen. Alex komt een weekje om het Onufriproject af te ronden. De Onufri-school is een muziek-en tekenschool, waar begaafde leerlingen van 6 tot 18 jaar naast het reguliere onderwijs, een opleiding krijgen in de muziek of tekenkunst. Het schoolgebouw was erg vervallen, maar is nu opgeknapt. Het muziekinstrumentarium was ook totaal versleten. Alex heeft nu met behulp van fondsen van ICCO een nieuwe basisuitrusting kunnen kopen. Morgen zal de zending aankomen in de haven van Durres. Alex en Tani gaan dan samen naar Durres om de zending door de douane te krijgen. Het Ministerie van Cultuur heeft medewerking beloofd in de vorm van vrijstelling van invoerbelasting, maar of de douane daarmee akkoord gaat is afwachten. We hebben al een ervaring gehad met de invoer van vuilniswagens uit Utrecht. Officieel zijn giften belastingvrij, maar de douane interpreteert die regel soms anders. De vuilniswagens hebben maanden op de parkeerplaats van de douane gestaan tot de gemeente Elbasan een afkoopsom betaald heeft. Nu maar hopen dat ons morgen dergelijke problemen bespaard blijven. Als er geen problemen rijzen kan de vrachtauto met de instrumenten morgen in Elbasan zijn. Ik hoop dat ik morgen kan melden dat het inderdaad gelukt is.

Donderdag 26 oktober 2000

Wat ik al vreesde is gebeurd. De zending muziekinstrumenten wordt niet vrijgegeven door de douane. Eerst moeten we belasting betalen, een combinatie van importbelasting en BTW. Totaal 38% van de waarde, dat is ongeveer f. 38000,-.

Vanavond rond 7 uur kwamen Alex en Tani teleurgesteld terug uit Tirana. Alle papieren bleken in orde, behalve de toestemming van het Ministerie van Financiën dat er geen belasting hoefde te worden betaald. Volgens de wet zijn giften voor onderwijs vrij van belasting, maar een ambtenaar interpreteerde dat die regel alleen gold voor meubilair, boeken en soortgelijk materiaal. In de wet staat niet dat dit ook geldt voor muziekinstrumenten.

Vorig jaar heeft Belinda Ikonomi van het Ministerie van Cultuur ons verzekerd, dat de wet ook gold voor muziekinstrumenten. Haar baas, Edu Rama, de minister van Cultuur had dat persoonlijk gezegd. Zelfs afgelopen dinsdag nog heeft Belinda per e-mail bevestigd dat de toestemming gegeven was. Maar wat blijkt ... Edu Rama is vorige week gekozen tot burgemeester van Tirana en nu afgetreden als minister. Belinda volgt haar oude baas en gaat binnenkort naar het stadhuis in Tirana. Edu Rama heeft zijn voormalige collega van Financiën nog gebeld om te vragen de toestemming gestand te doen, maar tot nu toe zonder resultaat. Alex heeft nog contact gezocht met de Nederlandse gezant, maar die was niet bereikbaar. Wel heeft de Nederlandse consul toegezegd zijn best te doen en te proberen alsnog toestemming te krijgen.

Morgen gaan Tani en Alex weer terug naar Tirana. Misschien kan er een schikking komen met een afkoopsom, maar als inderdaad f.38000,- betaald moet worden, gaat het feest niet door. We hebben dat bedrag niet. In het uiterste geval sturen we de truck, die nu bij de douane in Tirana staat, maar weer terug naar Nederland.

Ondanks deze tegenslag hebben we gisteravond toch een gezellige avond gehad, want we hebben gegeten met Jsan Hendriks, de PUM-consultant van het Green Valley-project in Bradashesh en met Theo, een vertegenwoordiger van Rovero, die de kassen voor de proeftuin heeft geleverd. Jan vertelde dat de eerste proeven in de kassen achter de rug waren. De resultaten met diverse soorten bonen waren positief, maar een proef met tomaten was niet gelukt. Behalve de tolk voor dit project zat ook Sabri Salaku aan tafel, maar die was in een minder prettige stemming. Hij was niet herkozen als burgemeester. Als voorzitter van de tuindersvereniging blijft hij echter meewerken aan het project.

Alex en ik kwamen pas laat in kosthuis terug, maar natuurlijk hebben we toch nog nagekaart over de problemen met de muziekinstrumenten. Ik vertelde hem dat de renovatie van de Onufrischool al aardig gevorderd is. Een fiasco met de muziekinstrumenten zou een harde klap zijn voor Astrit, de directeur, en zijn team, die nu al drie jaar wachten op een keurig gebouw met goede instrumenten. Het wordt morgen dus een spannende dag.

vrijdag 27 oktober 2000

Hoera, het is gelukt, nou ja ... bijna. De douane moet de muziekinstrumenten vrijgeven. Het heeft Alex en Tani een dag gekost om met behulp van de Nederlandse consul, oud-minister Edu Rama en 4 ministers vrijstelling van importbelasting te krijgen.

Het is een hele geschiedenis geworden. Vanmorgen heeft de Nederlandse consul gebeld met Edu Rama en duidelijk gesteld dat hij verwachtte dat hij zijn belofte gestand zou doen, ook al was hij nu geen minister van Cultuur meer. Bovendien zou het in Nederland een vreemde indruk maken als de truck met instrumenten terug kwam, juist op een moment dat de president van Albanië een bezoek aan ons land brengt. Het moet gezegd, Edu Rama heeft woord gehouden en zijn collegae dringend gevraagd de oorspronkelijke toezegging gestand te doen.

Toen Alex en Tani tegen de middag in Tirana kwamen was het spel al op de wagen. Het Ministerie van Financiën bleef bij zijn interpretatie van de wet dat er alleen vrijstelling was gegeven voor met name in de wet genoemde artikelen en daar stonden geen muziekinstrumenten bij. Belinda Ikononi van het Ministerie van Cultuur beklemtoonde dat in de wet een paar voorbeelden genoemd werden, maar geen volledig opsomming. Om de impasse te doorbreken werd de Minister van Staat ingeschakeld, die heel bereidwillig bemiddelde, maar geen doorbraak kon bereiken. Tenslotte moest de Eerste Minister in een kleine kabinetsvergadering de oplossing brengen. Formeel betaalt het Ministerie van Cultuur de belasting, maar ze krijgen het geld daarvoor terug van het Ministerie van Financiën. Alle gezichten zijn dus gered.

Tani en Alex zaten ondertussen in een cafeetje op de uitslag te wachten. Het was al op de middag en met spoed werd een verklaring opgesteld, waarin de vrijstelling vermeld stond. Met dat papier meldde Tani en Alex zich bij de directeur van de douane, maar toen ging het weer mis. De directeur wilde een officiële verklaring van de Minister zelf. Het was toen al tegen het einde van de middag, maar de nieuwe minister van Cultuur was bereid te wachten tot die verklaring gereed was. Tegen 4 uur waren Tani en Alex opnieuw op het kantoor van de douane. Maar wat bleek toen ... De directeur was naar huis gegaan. Gevolg: geen toestemming om met de truck te vertrekken.

Het weekend is begonnen. De truck blijft dus tot maandag achter de hekken van de douane. Maandagmorgen om half zes moeten Tani en Alex weer naar Tirana om de truck vrij te krijgen. Het zal me niet verbazen als ze nog extra moeten betalen om te zorgen dat ze dan tijdig in Elbasan zijn. Als het enigszins mogelijk is moeten dan snel lossen op de Onufrischool en doorrijden naar Korca om daar voor de avond te zijn. Ze komen dan dinsdag terug. Dat is op het nippertje, want woensdag moet Alex met het vliegtuig terug naar Nederland.

Het was dus weer een enerverende dag voor Alex en Tani met een wonderlijk slot. Met behulp van 4 ministers wordt een probleem opgelost en een plaatselijke directeur verziekt de boel weer door doodleuk naar huis te gaan. Door zijn toedoen moeten we 4 dagen staangeld betalen aan diezelfde douane.

zondag 29 oktober 2000

Zondagmorgen, de wintertijd gaat in, ik kan dus een uurtje extra uitslapen, denk ik. Mis! Als je hier 's morgens wilt douchen moet je voor 8 uur klaar zijn, want daarna is er geen water meer. En vandaag is er dus na 7 uur al geen water meer.

Een warm zonnetje vergoedt veel. Het is en blijft mooi zacht weer. Voor Alex en mij is dat heerlijk, maar de mensen hier zouden graag regen zien. Het gebrek aan water wordt blijkbaar steeds groter, want dagelijks zitten we vele uren zonder stroom.

Gisteren zouden we om vijf uur een vergadering hebben met Jan Hendriks en een delegatie van het Green Valley-project in Bradashesh om de boekhouding op orde te krijgen. ICCO heeft bedreigd dit project niet meer te financieren als ze niet duidelijk aan kunnen geven, op welke punten het budget voor de bouw van de kassen en het veilinggebouw is overschreden. We waren nog maar met de eerste verkenningen bezig toen de stroom uitviel. En aangezien het hier al gauw na zes uur donker wordt moesten we al snel weer stoppen.

Voor Jan Hendriks was dat een probleem, want die gaat vandaag weer terug naar Nederland. We hebben daarom afgesproken dat Alex vandaag naar de boekhouding zal kijken. Alex is niet voor niets onze penningmeester, want hij is naast zijn andere kwaliteiten een ervaren boekhouder. Hij zal er nog een flinke klus aan hebben, want het is wel duidelijk dat de boekhouding van dit project sinds het bezoek van Karel Roos (ICCO) in het voorjaar niet verbeterd is.

Ik heb vandaag ook met Tani nog een klus te doen. Morgen begint de twee serie van bijeenkomsten met directeuren van scholen en onderwijsinspecteurs. Bijna de helft zijn nieuwe gezichten, die een wenslijstje gemaakt hebben met onderwerpen, waarover ze meer willen weten. Ik wil graag vasthouden aan de oorspronkelijke planning, maar bijstellingen zullen zeker nodig zijn. De inspecteurs zijn vooral geïnteresseerd hoe ze het beste controle kunnen uitvoeren. Dat zal dus mijn eerste aanknopingspunt worden. Waarom controle? Wat is de zin daarvan? Waarom doe je dat? Ik ben benieuwd welke reacties dat oplevert.

Ik moet me ook nog eens bezinnen op het groepje nieuwe directeuren, want daar heb ik deze week moeite mee gehad. Vooral een oudere directeur van een privé-school was bijzonder lastig. Hoewel hij voor de eerste keer aanwezig was, reageerde hij na mijn eerste openingszin al met de opmerking dat dit niet gold voor zijn school. Het heeft me veel moeite gekost om hem duidelijk te maken, dat hij inviel in het tweede gedeelte van een driedelige cursus, dat zijn collegae deze onderwerpen gevraagd hadden en dat zijn situatie anders was dan de meeste scholen. Ik heb me echt kwaad gemaakt toen hij desondanks meende dat ik in moest gaan op zijn wensen. Ik heb hem toen voor de keus gesteld zijn mond te houden tot ik klaar was of te vertrekken. Hij koos voor blijven en zweeg. Na afloop kwam hij vragen of ik zijn school wilde bezoeken. Ik heb dat even af gehouden. Eerst maar eens afwachten hoe hij zich morgen opstelt.

Ik zal vandaag met Tani nog eens goed nagaan, wat het beste is. Als er trouwens iemand is die deze dagen hard werkt dan is het Tani. Niet alleen heeft hij met Alex in Tirana een prima prestatie geleverd, maar ondertussen regelt en bemiddelt hij ook voor talloos andere zaken, zoals voor de boekhouding van het Green Valley-project en voor mijn managementtrainingen. Edlira, zijn vrouw, ziet hem deze dagen bijna niet thuis. Maar vanavond gaan we samen eten.

maandag 30 oktober 2000

Het is toch weer misgegaan: de truck met muziekinstrumenten staat nog achter slot en grendel bij de douane in Tirana. Vermoed en teleurgesteld kwamen Alex en Tani vanavond weer terug. Morgen moeten ze opnieuw naar Tirana.

Het begon vanmorgen meteen al verkeerd. Alex en Tani waren al vroeg vertrokken en stonden om 8 uur bij de douane, maar de directeur van vorige week zou de hele dag afwezig zijn. Een jonge gast stond ze te woord toen hij klaar was met een computerspelletje. Hij bekeek het document van de minister van Cultuur, waarin die verklaarde de belastingen te zullen betalen. Volgens het jonge kereltje ontbrak daarbij het verzoek aan het Ministerie van Financiën om de belasting aan het Ministerie van Cultuur te betalen. Alex en Tani moesten noodgedwongen weer de halve stad door om op het Ministerie de gevraagde verklaring te krijgen. Belinda Ikonomini, die nu op het stadhuis werkt, kwam terug naar het Ministerie en zorgde dat de gevraagde brief geproduceerd werd.

Tegen de middag waren Alex en Tani weer terug bij de douane. De directeur was er nog niet. Toen bleek bovendien dat een ander persoon de directeur was, die persoonlijk door de minister op de hoogte was gebracht van de toestemming. Die hogere directeur was echter niet te vinden en alleen zijn handtekening zou voldoende zijn. Zijn plaatsvervanger bedacht bovendien dat een verzoek aan het Ministerie van Financiën niet betekende dat de minister van financiën zal betalen. Er moest dus ook een verklaring van die minister komen. Tani en Alex togen weer op weg, maar dat lukt niet meer. Morgenochtend moeten ze weer vroeg naar Tirana om bij het Ministerie van Financiën een schriftelijke verklaring te krijgen dat de belasting inderdaad betaald zal worden.

We blijven toch maar hopen dat de truck morgen wordt vrijgegeven en naar Elbasan kan komen. Toch heeft Alex nu al een probleem. Zijn terugreis staat gepland voor a.s. woensdag en op die dag kunnen in het gunstigste geval de instrumenten pas afgeleverd worden in Korca. Hij moet dus morgen ook bij de Malev informeren of zijn terugreis uitgesteld kan worden.

dinsdag 31 oktober 2000

Het is nu middag en ik ben in afwachting wat Alex en Tani in Tirana bereiken bij de douane. Ondertussen gaat in Elbasan de schoolleiderstraining door, althans dat probeer ik want ook daarmee gaat het op zijn Albanees.

Vanmorgen om 9 uur stond ik voor een gesloten deur van het Danida-project, waar de training normaliter wordt gegeven. Een zoektocht naar de sleutel was moeilijk, want mijn tolk - die Tani zou vervangen, nu die naar Tirana moest - kwam niet opdagen. Na een kwartier kwam gelukkig Anastas, die met de auto van een kennis op zoek zou gaan naar de tolk. Na een half uur kwam de juffrouw van het Danida-project met de sleutel en met veel excuses, want ze was plotseling opgetrommeld door de rector van de Universiteit.

Anastas was nog steeds niet terug en daarom gingen de cursisten maar koffiedrinken in een koffieshop even verderop. Tegen 10 uur - bijna een uur te laat - kwam Anastas terug, maar zonder tolk. Die bleek vanmorgen ziek te zijn. Daarom was hij op zoek gegaan naar de mevrouw, die vorige week al voortreffelijk getolkt had. Die wilde wel, maar haar man verbood het. Die wilde niet dat ze voor het front van zoveel mannen ging staan om te tolken. "Typisch een jaloezse Albanese man", zei later Anastas tegen me. Haar man is leraar op een gymnasium net als zijn vrouw, maar hij wilde niet dat zij zich zou manifesteren voor een groep van zijn collegae.

Al met al had ik dus geen tolk, maar toevallig had ik met Eduard Gjini de afspraak gemaakt dat hij om 10 uur zou komen om te vertellen hoe zijn stage in Nederland verlopen was. Eduard Gjini is namelijk vorige maand drie weken via NMCP(PUM) te gast geweest op het Stedelijk Dalton Lyceum in Dordrecht. Hij is een bekwaam directeur van het oudste gymnasium in Elbasan en heeft veel opgestoken van zijn stage in Dordrecht. Het probleem was alleen dat uit de koffietent slecht 8 directeuren terugkwamen. De rest en met name de dames waren naar huis gegaan.

Gezegd worden dat Eduard een goed verhaal hield. Gisteren boeide hij de andere groep al met zijn verslag en ook vandaag waren zijn collegae zeer geïnteresseerd. Overmorgen zal hij ook de groep van inspecteurs toespreken en dat zal ongetwijfeld een boeiende ontmoeting worden. Ik heb vandaag de vragen gekregen, die ze hebben opgeschreven na mijn eerste sessie met hen.

Ik kreeg de vragen van de inspecteurs via mijn e-mail van Tani, terwijl hij in Tirana zit te wachten op de toestemming van de douane. Je moet toch in Albanië zijn om mee te maken dat je tolk je via zijn e-mail een vertaling toestuurt van vragen, waarop je een volgende bijeenkomst kunt voor bereiden. En nu maar wachten een telefoontje van Alex, dat ze onderweg zijn met de truck.

Dinsdagavond 19.00 uur.

Alex en Tani komen terug uit Tirana en ze zijn optimistisch- alle papieren zijn gereed, maar.... De truck staat nog steeds bij de douane. Het is weer een vermoeiende dag geworden.

Om 8 uur vanmorgen stonden ze al weer bij het kantoor van de directeur van de douane, maar die verscheen niet op tijd. Ze besloten toen Belinda maar te bellen of de verklaring van Ministerie van Financiën gereed was. Nee dus ... Alex en Tani zochten weer hun weg door Tirana naar het Ministerie van Financiën en kwamen terecht bij de budgetbeheerder. Die was niet onwillig om mee te werken, maar raakte gestresst door een telefoontje van de chef van de geheime dienst en de heisa over gebrek aan stroom. Ze werden daarom weggestuurd met de boodschap: " Kom vanmiddag om 1 uur maar terug".

Om half een waren ze al weer present, maar de verklaring was nog niet klaar. Het duurde nog een uurtje voordat de handtekening van de minister gezet was. En toen was er paniek. De juffrouw die de akte moet nummeren en afstempelen was niet te vinden. Het kostte zeker een half uur voordat ze gevonden was. Daarna konden Alex en Tani op weg naar het Ministerie van Cultuur om daar een gewaarmerkte kopie te laten maken voor de douane. Ook dat lukte en dus konden ze nu terug naar de douane. Het ambtenaartje, dat een computerspeltje zat te spelen maakte tijd vrij en begon met de inspectie van de papieren. Alle gewenste papieren kon Alex uit zijn koffertje opvissen behalve een Albanese lijst met een overzicht van de lading. Dus toen leek het toch nog mis te gaan, want die lijst lag in de truck. Toen kreeg de kleine ambtenaar een menselijk trekje. Alex en Tani mochten toch samen naar boven gaan om de handtekening van de directeur te halen. Dat was toen snel gebeurd, maar opnieuw paniek. Je kunt het bijna niet geloven, maar de juffrouw die het stuk een nummer moet geven en afstempelen, was al naar huis. Sterker ze was al weg terwijl haar directeur er nog was en dat is in Albanië iets uitzonderlijks..

Conclusie: morgenvroeg zal Lier, de vertegenwoordiger van het transportbedrijf, opnieuw naar de douane gaan om de laatste verklaring te laten inschrijven. Volgens Lier is nu alles rond. We kunnen morgen de truck in Elbasan verwachten. Het zal echter te laat worden om nog door te rijden naar Korca. De terugreis van Alex naar Nederland moet een paar dagen uitgesteld worden. Het lijkt er dus dat ons vervolgvverhaal een 'happy end' krijgt, maar ik juich pas als ik de instrumenten daadwerkelijk in de school Onufri zie staan.

woensdag 1 november 2000

Hoera, het is gelukt. Zowel op de Onufri school als de Luigji Gurakuqischool zijn de muziekinstrumenten ongeschonden aangekomen. Rond 12 uur vanmiddag kwam het verlossende telefoontje van Huub Hartevelt, de chauffeur van de truck. De douane had hem losgelaten. Om half vijf schommelde de vrachtauto met zijn kostbare lading het plein van de Onufri school op. Het lossen kostte een uur en toen kon de rest naar de Luigji Gurakuqischool. Beide directeuren hadden een groepje jongelui gecharterd, die de grote dozen en de piano's met veel geroep en geschreeuw naar binnen sjouwde. Alex controleerde alles en het klopte allemaal.

Ging er dan niets verkeerd vandaag? Toch wel, want vanmorgen moest Astrit Lopari, de directeur van Onufri, terug naar Tirana naar het Ministerie van Cultuur. Een ambtenaar had bedacht dat het ministerie nu officieel de ontvanger was van de muziekinstrumenten, maar nergens stond officieel vast dat het ministerie op zijn beurt de instrumenten geschenken had aan Onufri, Luigj Gurakuqi en de school in Korca. Dus heeft Tani gisteravond nog drie verklaringen opgesteld over de schenking van het Ministerie aan de drie scholen. Astrit ging vanmorgen daarom per taxi naar Tirana om de verklaringen te laten tekenen en registreren. Vanmiddag was hij al weer tijds terug, maar zonder handtekeningen en stempels. De verklaringen waren niet goed omdat op de bijgevoegde inventarislijst de prijs in dollars vermeld stond. Dat moest in leks worden gesteld. Astrit kon dus weer onverrichter zake terugkeren naar Elbasan. Een dezer dagen moet hij weer op en neer met een inventarislijst waarop de prijs in leks staat vermeld. Je vraagt je af waarom niet ter plekke is uitgerekend en ingevuld hoeveel lek de waarde per school was, maar dat is blijkbaar onze manier van denken. Dit kost nu weer een dag en \$40 extra, want zo duur is een taxirit van Elbasan naar Tirana.

De truck met de instrumenten voor Korca staat vannacht achter het hek bij de Luigj Gurakuqischool. Twee bewakers van de school houden toezicht en Huub slaapt in zijn wagen. We hebben vanavond samen een pizza gegeten en nog eens op een rijtje gezet wat er zoal de laatste dagen is gebeurd. Wij dachten dat de aanwezigheid van Alex, de interventie van de Nederlandse consul en bijdrage van Edu Rama doorslaggevend zijn geweest bij het krijgen van de toestemming. Huub Hartevelt relativeerde dat toch een beetje door te stellen dat wij een beetje te rechtlijnig denken. Huub is niet alleen een ervaren truckchauffeur, maar tevens een jurist, die de Albanese situatie anders ziet. Het is volgens hem een soort onmacht van het systeem, waarop wij anders moeten reageren. Het idee dat wij konden dreigen de truck terug te sturen als er geen goede oplossing kwam, was volgens Huub een waanidee. De truck had nooit meer toestemming gekregen om het land uit te gaan en Italië had de truck niet meer toegelaten. Wat het land is binnengekomen, kan er niet meer uit, zelfs al is het gestolen. Kijk maar naar de vele auto's, waarvan bekend is dat ze in vele gevallen gestolen zijn. Als je in Albanië iets snel wilt regelen, moetje, volgens Huub, veel brutaler zijn en eisen stellen en handgeld geven. Waarom kon hij vanmorgen snel van het douaneterrein? Omdat Ilir, de Albanese vertegenwoordiger van de transporteur, om 8 uur aan de poort stond met de papieren en eiste dat ze onmiddellijk afgestempeld werden en tussendoor ergens nog \$75 achterliet.

Misschien heeft Huub gelijk. Als we op alle rekeningen de laatste twee nullen hadden weggelaten en de gevraagde tax hadden betaald waren we misschien in een dag rond gekomen met de douane. Maar dat is achteraf praten. Morgenvroeg gaan Huub, Tani en Alex naar Korca om het laatste deel af te leveren. Voor ons is dit hoofdstuk afgesloten.

vrijdag 3 november 2000

Het is gisteravond te laat geworden om mijn dagboek bij te werken. Alex en Tani kwamen tegen zes uur terug uit Korca, opgewekt en voldaan. De laatste klus was geklaard zonder problemen: de instrumenten waren afgeleverd.

Huub, de chauffeur, had nog wel een verhaal. Hij was aangehouden door de politie, die zijn lading wilde inspecteren. Aanvankelijk hield hij zich van de domme, maar uiteindelijk moest hij de deuren openen. Hij deed dat zo onhandig dat een agent klem kwam te zitten toen hij binnen keek. Toen de man weer vrij kwam gaf hij de moed op en Huub mocht doorrijden. In Korca vertrok hij daarna meteen, want hij wilde graag voor de avond terug zijn in de haven van Durres. Als hij er slaagde om de boot naar Italië te halen, was hij slechts 4 dagen achter op zijn rijdschema en anders kostte hem dat weer een dag.

Alex en Tani kregen niet lang rust, want om 7 uur begon een vergadering met het bestuur van de Stichting ECE. Alex bracht verslag uit van zijn belevenissen en zorgen in de afgelopen week. Natuurlijk kregen hij en Tani veel complimenten dat het toch allemaal goed was gekomen. Na een uurtje verlieten ze beiden de vergadering.

Tani hoefde niet meer te tolken, want het bestuur is uitgebreid met Fatos Djata. Hij is lector op de Universiteit en spreekt goed Engels. Dat kwam goed van pas bij het volgende agendapunt: de bouw van een informatiecentrum. Dat plan is na meer dan een jaar nog steeds niet verder gevorderd dan een plan. ICCO heeft \$60.000 ter beschikking gesteld, maar de oorspronkelijke plannen konden niet doorgaan. Een voormalig gymlokaal aan de Luigj Gurakuqischool is bouwtechnisch te moeilijk, de renovatie van het Normalistgebouw stuit af op het feit dat de eigenaar niet duidelijk is en een plan om nieuwbouw te plegen is aangehouden door de gemeenteraad.

Nu zijn de mogelijkheden met een budget van \$60.000 niet zo groot. Het bedrag was in eerste instantie bedoeld voor de renovatie van een gebouw, waarin de Stichting als tegenprestatie minstens 5 jaar zonder huur kon intrekken. In feite blijft de Stichting dus huurder en na vijf of meer jaar hebben ze niets meer. Dat ligt bij nieuwbouw anders. Dan kunnen ze de grond kopen en blijft het gebouw eigendom. Een nadeel is dat voor \$60.000 geen volwaardig centrum gebouwd kan worden. Dat zou b.v. een centrum kunnen zijn zonder vergaderruimten. Op dit moment is dat de wens van het bestuur.

De plek waar de nieuwbouw mogelijk is, is bekend, maar de toestemming van de gemeenteraad ontbreekt nog. Vorige keer is geen besluit genomen, omdat een paar leden zich afvroegen wat de status van de stichting was. Nu zijn er vorige maand gemeenteraadsverkiezingen geweest. Het bestuur heeft nu opnieuw een verzoek ingediend en hoopt deze maand toestemming te krijgen.

Dan zijn nog niet alle belemmeringen weg, want ICCO moet nog instemmen met deze planwijziging. Op zich is nieuwbouw voor het bestuur aantrekkelijker omdat ze eigenaar kunnen worden voor de prijs van ongeveer \$2000. ICCO heeft tot nu toe echter geen toestemming geven omdat er te weinig duidelijkheid is over een exploitatieplan. Een eerste schets van het plan is voor advies ingediend bij DRA, de stichting die hier diverse bouwprojecten heeft en de stichting ondersteunt op bouwtechnisch gebied. Ik heb een afspraak a.s. zaterdag met Matthijs de Vreede, de teamleider van DRA. Ik ben benieuwd hoe die aankijkt tegen het plan de stichting.

En zo loopt de tweede week al weer teneinde. Alex is terug naar Nederland. Vanavond ben ik uitgenodigd voor een etentje bij Eduard Gjini, de man die drie weken in Nederland op stage was in Dordrecht. Ik zal hem de videoband overhandigen, die hij toen ingesproken heeft. Het is een band, die laat zien hoe op sommige middelbare scholen remedial teaching wordt gegeven. Volgende week vertoon ik die band in de laatste bijeenkomst met de directeuren en inspecteurs, tenminste als er elektriciteit is. En dat is dagelijks een probleem. Iedere wijk wordt om de paar uur uitgeschakeld omdat er landelijk te weinig stroom is. Ook nu weer kan ik mijn dagboek alleen maar afsluiten omdat mijn laptop een batterij heeft. Het is nog maar afwachten wanneer ik het echt versturen kan, want ook de telefoonlijnen en de zenders voor de mobiele telefoon worden blijkbaar getroffen door deze bezuiniging.

zaterdag 4 november 2000

Het etentje bij Eduard Gjini gisteravond was lekker en gezellig. In een ontspannen sfeer kun je wederzijds praten over persoonlijke ervaringen en de verschillen tussen een onze levens. Je hoort dan ook dingen, die je anders mist. Zo vertelde Eduard dat hij in Dordrecht een man ontmoet had, die hem vertelde dat hij jaren lang communist was geweest, maar nu er anders over dacht. Eduard zelf blijkt ook een actief partijlid geweest te zijn, die naar eigen zeggen toch op zijn manier de partijdiscipline ontdukte. Anastas Papparisto, die ook was uitgenodigd, vertelde hoe zijn vader jarenlang in de gevangenis heeft gezeten onder dat regime alleen om het feit dat hij getrouwd was met een vrouw uit Joegoslavië. Ook Anastas zelf heeft tijdens het regime veel leed gekend. Wat me dan bevreemdt is hoe beide mannen schijnbaar vriendschappelijk met elkaar omgaan, terwijl de een duidelijk getekend is door het systeem dat de ander heeft verdedigd. Zou dit een grond kunnen zijn voor het verschijnsel dat je ziet in Joegoslavië, dat burens, die jarenlang samenleefden, elkaars vijanden worden en uitmoorden? Tot nu toe zie ik in Albanië geen tekenen van tweedracht, maar zou het onder de oppervlakte toch aanwezig zijn?

Vanmorgen heb ik een bezoek gebracht aan het internaat Onufri, gelegen vlak achter de muziekschool. De interne leerlingen van Onufri, totaal 35, zijn daar gehuisvest, maar niet alleen zij. Er logeren ook 170 jongens uit de bergen, die op de technische scholen Kozma Naska en Ali Muftiu zitten. Je moet het gezien hebben om het te geloven. Een beeststal bij ons is er heilig bij. De jongens en meisjes, die hier wonen hebben een bed, dat is alles. Geen tafels, geen stoelen, geen ontspanningsruimte, geen TV, niets om huiswerk te maken, niets om te ontspannen. Het enigste watje kunt zeggen is dat ze droog liggen, maar dan wel met 10 stapelbedden in een hok van 5 bij 5 meter. Er zijn wel 40 kamers, maar de bovenste verdieping, de vierde, is totaal

onbruikbaar, omdat er geen raam meer in staat en het dak op vele plaatsen lek is. Van buiten gezien is dit gebouw nog lelijker dan de meeste flats en dat zegt wat voor wie ooit in Albanië is geweest.

Achter de flat staat een laag gebouw dat de eetzaal moet voorstellen. Ook dat is een krot. De keuken is een kaal hok met midden in een antiek fornuis dat gestookt wordt met houtblokken. De ramen hangen er half of helemaal uit. Achter de 'eetzaal' staat nog een hok, waarin de was gestookt wordt. Een halve oliedrum is de ketel waarin de was gestookt wordt op een houtvuur.

Ruim 200 kinderen van 4 tot 18 jaar hebben niets anders dan een kaal ledikant en een koffer of kist waarin hun kleren zitten. Zittend op bed moeten ze huiswerk maken. Voor ontspanning kunnen ze alleen op bed zitten of buiten tegen de muur hangen.

Vanmiddag sprak ik Matrijs de Vrede, de teamleider van de stichting DRA, die technische ondersteuning geeft bij de renovatie van de Onufrischool. Ik vroeg hem of hij de situatie kende op het internaat. Hij had het niet gezien, maar wist ervan. Hij had op mijn verzoek wel een begroting laten maken van de kosten om het op te knappen. Volgens Matthijs is renovatie mogelijk voor ruim \$150.000, Dus Wie biedt zich aan? In eik geval maak ik een voorstel voor ICCO.

Ik sprak met Matthijs ook over de samenwerking met de Stichting ECE, die verantwoordelijk is voor de renovatie van de Onufrischool, maar ook plannen heeft om een Informatiecentrum te bouwen. Matthijs is van mening dat de samenwerking goed is, maar hij had een hard hoofd in dat Informatiecentrum. Het plan van ECE om als eerste optie voor nieuwbouw te kiezen vond hij goed, maar hij voorzag problemen bij de nieuwe gemeenteraad en burgemeester. Hij had het plan van ECE gezien en schatte in dat het voor \$1110.000 te bouwen was. Hij vreesde echter dat de goedkeuring van de locatie nog wel drie of vier maanden zou duren en dan moest daarna het definitieve plan nog goedgekeurd worden. De vraag hoe het dan met het eigendomsrecht op grond van de staat zit, was voor hem geen probleem. Wie bouwt is eigenaar van het gebouw, dat is de praktijk. Of dat juridisch waterdicht is kon hij niet zeggen. Die vraag kon beter voorgelegd worden aan een jurist.

Op het einde van de middag kwam Ruus Dijksterhuis op bezoek. Zij doet onderzoek op verzoek van ICCO naar de situatie van de Roma's in Albanië. In Elbasan kun je een paar wijken aanwijzen, waar een grote concentratie zigeuners wonen, maar volgens 'blanke' Albanezen zijn er geen problemen. Volgens de Roma's zelf worden ze niet openlijk gediscrimineerd, maar blijven ze toch in zekere mate geïsoleerd. Enerzijds is dat hun eigen keuze, anderzijds wordt er met hun wensen geen rekening gehouden. Ze klagen met name over het openbare onderwijs. Ruus zal haar ervaringen in een rapport voor ICCO vastleggen.

maandag 6 november 2000

Ook in Albanië zijn er dagen dat er geen bijzondere dingen gebeuren. Gisteren en vandaag waren zulke dagen. Gisteren regende het en dat was voor Albanezen een goed teken. Misschien krijgen ze dan weer hele dagen stroom. Nu is dat nog afzien, want met de regelmaat van de klok wordt de stroom afgesneden. Vanmorgen om 9 uur had ik stroom in het schoollokaal, waar ik de trainingen van de directeuren verzorg. Ik heb meteen van de gelegenheid gebruik gemaakt om mijn programma om te gooien en te starten met een video over remedial teaching op een Nederlandse school. Daarna kon ik nog op de computer demonstreren hoe je vrij eenvoudig kunt boekhouden, maar toe was het weer afgelopen. Als een echte schoolmeester pak je dan maar weer het krijtje om op een schoolbord te schrijven.

Het was vandaag al weer de laatste dag voor de eerste groep directeuren. Als ze oprecht zijn - en ik heb geen reden om daaraan te twifelen - hebben ze de training uiterst prettig gevonden en veel geleerd. En maar hopen dat we wat gezaaid hebben dat ooit tot wasdom geraakt.

woensdag 8 november 2000

Onweer na een zwoele zomeravond. En dat in november, terwijl ik weet dat het in Nederland stormt. Gisteravond hebben Tani en ik op een terrasje vergaderd met een vijfkoppige delegatie onder aanvoering van Gerard Doornkate. Gerard is voormalig directeur van de GGD in Amsterdam en nu 'mental health consultant' bij Geestelijk Gezondheidszorg Nederland. In samenwerking met de Wereld Gezondheid Organisatie wordt een plan ontwikkeld om in Albanië op 5 plaatsen een centrum in te richten voor psychisch gehandicapte kinderen. Tot nu toe worden die, als ze thuis niet verzorgd kunnen worden, ondergebracht in psychiatrische klinieken, waar ze in erbarmelijke omstandigheden moeten leven. Het is de bedoeling dat de directie van de ziekenhuizen de leiding neemt om in Elbasan ook een kinderopvanghuis in te richten. De leiding van dat project is in handen van een zekere Jan Pfeiffer uit Praag. De vraag was of Tani als coördinator voor dit project zou kunnen werken, zoals hij nu werkzaam voor de onderwijsprojecten in Elbasan. In principe kan dat want naar verwachting is er volgend jaar voor onderwijs minder werk dan dit jaar. Gerard en ik zullen daarom met ICCO overleggen of Tani een meerjarig contract aangeboden kan worden.

Terwijl ik schrijf - 8 uur in de morgen - breekt er weer een hevig onweer uit. Het wordt aardedonker en de regen hoost neer. De straat is veranderd in een wilde beek. Ik moet echter de straat op, want mijn cursisten wachten. Dat wordt dus een andere wandeling dan gisteren, toen ik rustig flanerend met mijn jasje over mijn arm kon lopen.

donderdag 9 november 2000

Inderdaad, donderdag in dubbele zin. Het dondert hier nu al twee dagen en de regen valt met bakken neer, soms zelfs met hagelkorrels.

Gisteren kon ik tussen de buien door naar en van de managementtrainingen, maar vanmorgen plensde het. Vandaag geen trainingen, maar andere zaken. Eerst naar de school van Elza, mijn gastvrouw. Zij is lerares op een school voor speciaal onderwijs aan gehandicapte kinderen. In de stromende regen stapten we in een busje, dat de leerlingen ophaalde. De route ging

dwars door de stad door smalle steegjes langs enkele opstapplaatsen. Overal stroomde geelbruin water over de weg. Het schoolpleintje stond blank. De school is gevestigd in een oud herenhuis van twee etages. Op de bovenste etage zitten de leerlingen op elkaar gepropt in kleine kamertjes. Alleen de speelzaal met wat Montessorimateriaal is groter. Beneden is een oefenruimte voor wat lichaamsbeweging, een eetzaaltje en de keuken.

De trots van Elza is een bloementuin met een kleine kas. Jammer genoeg is de kas knutselwerk van een smid, die wat aan elkaar heeft gebakken. Het gevolg is dat er geen ventilatie in zit, maar de kas is wel lek. Dat is met deze buien goed te zien. Het tuintje is veroverd op een wildernis van keien, die netjes opgestapeld liggen langs de kant. In de grote plassen staan prille plantjes.

Ne een uurtje moesten we vertrekken naar Tirana naar de school van Agim Gorana. De lucht klaarde op, maar toen werd ook duidelijk dat de stortbuiën modderstromen veroorzaken. Op diverse plaatsen reden we door de 'boter, zoals de Albanezen de geelbruine brei noemen, die soms centimeters hoog dwars over de weg over de weg lag. Halverwege was een vrachtauto op zo'n punt van de weg gegleden en op het dak van een laagliggende schuur beland.

We kwamen bijna een uur later dan gepland aan bij Agim Gorana. Hij is drie weken op stage geweest in Nederland en heeft nu een afspraak gemaakt op het Ministerie om over een project te praten. We ontmoeten Rexhep Cuko, directeur van de afdeling middelbaar onderwijs. Na een omstandige verklaring en veel lovende woorden over het Nederlandse onderwijs blijkt dat hij graag een projectvoorstel zou zien om Daltononderwijs in Albanië te introduceren. Ik vertel hem dat ik vorig jaar al een vergelijkbaar voorstel gedaan heb aan Bujar Basha, de directeur van het Pedagogisch Centrum. Dat is het voornaamste adviesorgaan van de minister. Toen echter zag Bujar Basha dat niet zo zitten. Rexhep Cuko reageert daarop wat kribbig: Bujar Basha is slechts adviseur, hij, de directeur, zit op een post waar beslissingen vallen. Mijn vraag of dat ook betekent dat er financiële middelen voor een dergelijk project zijn wordt echter beantwoord met: "We kunnen het SOROS vragen." Dat is hier de bekende manier om te zeggen dat ze geen geld hebben en verwachten dat wij dat meebrengen. Ik hem duidelijk gemaakt, dat misschien wel een deel betaald kan worden door een fonds in Nederland maar nooit 100%. Hij zegde toe alle medewerking te verlenen, waarop ik toegezegd heb een eerste ontwerp te maken.

Terug in Elbasan heb ik kennis gemaakt met de nieuwe burgemeester, Hysen Domi. Het lijkt een kordate vent, die slagvaardig is. Ik kon hem meedelen, dat de gemeente Utrecht niet vier, maar zes stadbussen wil aanbieden. Na wat heen en weer gepraat over de financiële en organisatorische consequenties daarvan, werd het aanbod dankbaar aanvaard. De gegevens, die de heer Hilhorst in Utrecht graag heeft waren klaar. Een probleem kan zijn de douane. Ik heb hem gevraagd contact op te nemen met de douane om te zorgen dat de bussen snel vrijgegeven worden als ze aankomen. De gemeente zal de belasting betalen, maar alleen een toezegging is niet genoeg, heeft de ervaring ons geleerd. De burgemeester beloofde er morgen al werk van te maken.

Na de vergadering ging ik in de stromende regen naar mijn gastheer en gastvrouw terug. De straatverlichting was weer uitgevallen, maar de vele bliksemschichten gaven zoveel licht dat ik alle kuilen met water kon ontwijken.

zaterdag 11 november 2000

Laatste dag. Gisteren zijn de trainingen geëindigd, vanmiddag is er nog een afsluitende bijeenkomst met alle deelnemers. Dat klinkt een beetje officieel, maar is niets anders dan een gezamenlijke maaltijd en een wat afscheidswaardig.

Het waren drukke weken, maar het resultaat is goed, althans voor zover je dat op dit moment kunt meten. De trainingen zijn er op gericht beseft te kweken dat onderwijsvernieuwing een kwestie is kennis van de mogelijkheden, motivatie om te veranderen en lange adem om het te bereiken. Bij de directeuren zie je inderdaad dat ze kansen zien om verouderde en uitgeholde vormen te veranderen, bij de inspecteurs heb ik minder bespeurd. Toch waren ook die zeer tevreden over de geboden informatie en het praktisch nut van de onderwerpen. De vraag blijft echter of ze bij machte zijn hun rol als controleur van de wet te veranderen in stimulator en steun van het schoolmanagement. In Nederland is dat in het verleden niet gebeurd. Toen het onderwijs echt vernieuwd moest worden zijn de schoolbegeleidingsdiensten ontstaan. Misschien krijgen stichting zoals de 'Foundation ECE' in Elbasan in de toekomst ook zo'n rol.

Terugkijkend op drie weken kunnen we constateren dat ook andere projecten min of meer succesvol verlopen. De invoering van muziekinstrumenten is door Alex Le Mat succesvol afgerond. De renovatie van de Onufrischool is echter nog niet geheel voltooid. Gisteren zou volgens de plan de school opgeleverd moeten worden, maar dat is niet gebeurd. Het werk is niet klaar. Ik denk dat het nog wel een paar weken zal duren. Door de hevige stortbuiën van de laatste dagen zijn er lekkages duidelijk geworden, die nog niet bekend waren. Er is een stevige discussie ontstaan tussen de opdrachtgever ECE, de aannemer Europrojects en de supervisor DRA over de verdragingen. Vooral voor ECE is dit een leerproces, want het is de eerste keer dat ze verantwoordelijk zijn voor een bouwproject. Op de laatste bestuursvergadering is vastgesteld, dat ze bij een volgende project duidelijker afspraken moeten maken over verantwoordelijkheid voor besluiten over veranderingen in het bouwplan en tijdschema. Het wordt volgende project wordt waarschijnlijk de renovatie van de technische school Ali Muftiu. DRA heeft al aangekondigd dat ze gereed zijn om de tender uit te schrijven.

De bouw van een informatiecentrum is geen stap verder. Vorige week is besloten juridische advies in te winnen over de mogelijkheid om de grond te kopen, maar dat is deze week nog niet ontvangen. Anastas Paporisto is onverwacht voor 2 weken naar Amerika gegaan om zijn kinderen te bezoeken. Hij kreeg onverwacht die kans in het kader van een studentenuitwisselingsprogramma, waaraan hij al jarenlang meewerkt. Het gevolg was dat zijn werk als voorzitter van ECE is blijven liggen. Dus wachten we maar weer af.

Het zijn vooral drukke weken geweest voor Tani (Dritan Pajenga). Normaliter heeft hij zijn handen vol als mijn tolk en manusje-van-alles voor alle projecten. Dit keer moest hij de eerste twee weken ook met Alex op stap en vervangers voor me

regelen. Bovendien kwam er nog extra werk voor het Green Valley-project omdat daar boekhoudkundige problemen waren. Bovendien kwam Ruus Dijksterhuis op bezoek in het kader van een ICCO-onderzoek naar de situatie van Roma's in Albanië. Tenslotte kwam Gerard Doornkate met een delegatie om een project voor psychisch gehandicapte kinderen te starten, waarvoor Tani misschien ook als coördinator gaat optreden. We hebben samen al een paar gebouwen bekeken, die mogelijk als kantoor kunnen dienen. Een besluit zal echter pas genomen worden als ik in Nederland overeenstemming bereik met Gerard Doornkate.

Het weer is hier weer opgeklaard. Je kunt zonder jas de straat op. Ik hoor dat in Nederland wind en regen de mensen binnen houdt. Toch zal ik blij zijn als ik morgen weer landt op een winderig en nat Schiphol. Deze missie is weer geklaard.